Ο ΑΝΔΡΕΑΣ
Η ΠΑΛΙΑ ΔΟΞΑ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ

ΣΕΡΑΦΕΙΜ ΤΣΙΤΣΑ

•

Πανελλήνια ἦταν ἡ φήμη τοῦ Ἀντρέα. Αὐτή τὴ φήμη μετέφερε ὁ παλιὸς λαϊκὸς ὕμνος, ποὺ ἐπεσήμαινε τά... οἰκόσημα τῶν διαφόρων Ἑλληνικῶν πόλεων, σὰν σήματα κατατεθέντα: «Ἀθηναῖος γκάγκαρος, Πειραιώτης μαουνιέρης, Αἰγινίτης κανατᾶς...» Κι' ὅταν οἱ στίχοι τῆς λαϊκῆς μούσας ζύγωναν τὴ Θεσσαλία, ἐπρόβαλε ἡ μεγάλη δόξα τοῦ Βόλου: «Βολιώτης, γειά σου, κὺρ-Ἀντρέα...».

Ὅταν ὁ κ. Βαμβάκος μὲ ἐπεφόρτισε νὰ γράψω κάτι γιὰ τὴν ἱστορικὴ αὐτὴ φυσιογνωμία τῆς Θεσσαλίας, ἀνέτρεξα στὶς «Δικαστικὲς Ἀναμνήσεις» τοῦ Εἰσαγγελέως Ἐφετῶν Νίκου Γερακάρη, ποὺ ἱστορεῖ τὴν περίφημη Δίκη τοῦ Ἀνδρέα, στὴν ὁποία δικάστηκε καὶ καταδικάστηκε, στὸ... αὐτόφωρο, σὲ θάνατο!

Ὁ Γερακάρης τὸν γνώρισε ἀπὸ κοντὰ τὸν Ἀνδρέα τὸ 1904, ὅταν τοποθετήθηκε Δικαστὴς στὴ Λάρισα. «Ἐν Λαρίσῃ ἐγνώρισα-διηγεῖται ὁ Γερακάρης-τὸν πασίγνωστον ἀνὰ τὸ πανελλήνιον, Θεσσαλὸν δῆθεν παλληκαρᾶν, ἀλλὰ καὶ μωρότατον Ἀντρέαν Καθ... Τὸ ὄνομά του παρέμεινε ἱστορικόν, ἀλλὰ καὶ χαρακτηριστικὸν παντὸς θρασυδείλου... Οὗτος, ὀλίγον πρὸ τῆς ἀφίξεώς μου εἰς Λάρισαν, ἐγένετο παραίτιος πειθαρχικῆς τιμωρίας τῶν δικαστῶν Βόλου, ὅπου εἶχε τὴν μόνιμον ἐγκατάστασίν του ἐκ τῆς ἑξῆς εἰς βάρος του διαπραχθείσης φάρσας, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Ἀστυνομικῆς Ἀρχῆς...»

Πρόεδρος τοῦ Δικαστηρίου ἦταν ὁ περίφημος Λουκᾶκος, σοφὸς νομομαθής (γνωστὸς ἀπὸ τὴν ἱστορικὴ ἐφετειακὴ δίκη τῶν «Ἀθεϊκῶν» τοῦ Βόλου στὸ Ναύπλιο, στὴν ὁποία συμμετεῖχε κι' ἐπρωτοστάτησε στὴν ἀθώωση τῶν κατηγορουμένων) φωτισμένος νοῦς, ἀλλὰ καὶ μεγάλη... λόξα.

Αὐτὸς λοιπόν, μὲ τὴ συνεργασία τῆς Ἀστυνομίας, παρέπεμψε στὸ αὐτόφωρο Πλημμελειοδικεῖο τὸν Ἀνδρέα, μὲ τὴ φοβερὴ κατηγορία φόνων. Ὁ Ἀνδρέας τακτικὰ διηγόταν ἀνδραγαθήματα ἀνύπαρκτων ἄθλων καὶ... μακελιῶν. Αὐτὸ τὸ ἀποδεικτικὸ ὑλικὸ χρησιμοποιήθηκε στὴ δίκη. Οἱ μάρτυρες δὲν παρέλειπαν νὰ ἐξάρουν τὸ θάρρος καὶ τὴν παλληκαριά του, ὅπως ἐπίσης κ' οἱ δικασταί:

— Μπράβο Ἀντρέα!

Ὁ Ἀντρέας γιὰ νὰ μὴ διαψεύση τὰ ἔργα τῆς παλληκαριᾶς του, τὴν ὁποίαν τὸ ἴδιο τό δικαστήριο ἐξῆρε μὲ θαυμασμό, ὁμολόγησε τὰ πάντα στὴν ἀπολογία του, προσθέτοντας μάλιστα κι' ἄλλα... θύματα. Τὰ κουμπούρια του καὶ τὰ σπαθιά του θέριζαν ἀνελέητα.

Ὅταν ἔφτασε ἡ ὥρα ν' ἀπαγγελθῆ ἡ ἀπόφαση, τοῦ λέει ὁ Πρόεδρος:

—Ἀντρέα! Θέλω νὰ φανῆς γενναῖος εἰς τὸν θάνατον, ὅπως ἐφάνης εἰς τὴν ζωήν. Τὸ δικαστήριον σὲ καταδικάζει εἰς θάνατον!

Ὁ Ἀντρέας κατέρρευσε στὴ στιγμή. Σωριάσθηκε κάτω λιπόθυμος. Ἀλλὰ τὸ αὐτόφωρο ἦταν βιαστικό, πιὸ βιαστικὸ κι' ἀπὸ ἔκτακτο στρατοδικεῖο. Δὲν ὑπῆρχαν ἐδῶ οὔτε ἔνδικα μέσα, οὔτε προθεσμίες. Τὴν ἀπόφαση ἔπρεπε ν' ἀκολουθήση αὐθημερὸν ἡ ἐκτέλεσις.

«Παρ' ὀλίγον νὰ μείνη ἀπόπληκτος, ὅταν μετὰ τὴν εἰς θάνατον καταδίκην του ἤκουσε τὴν σύγχρονον διαταγὴν πρὸς τοὺς συνοδεύοντας αὐτὸν χωροφύλακας ὅπως τὸν ἀπαγάγωσιν διὰ τὴν ἄμεσον ἐκτέλεσιν τῆς ἐπιβληθείσης εἰς αὐτὸν θανατικῆς ποινῆς. Ἡ λεοντῆ τοῦ ἥρωος κατέπεσεν ἀμέσως. Θρῆνος καὶ ὀδυρμοὶ καὶ διαμαρτυρίαι, ὅτι οὐδενὸς φόνου ἐγένετο δράστης, διαδέχονται τὴν πρὸ ὀλίγου ἀρειμάνιον στάσιν του. Αἱ ἱκεσίαι του πρὸς τοὺς χωροφύλακες, τοὺς προσποιουμένους, τοὺς σπεύδοντας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σκληροῦ ἔργου των, δὲν τοὺς συγκίνησε.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
20/04/2024 03:16:43 EEST - 18.119.253.93

Βία τὸν ἀπομακρύνουσι τῆς αἰθούσης τοῦ Δικαστηρίου...».

Οὐρλιάζοντας καὶ σβαρνώντας βγῆκε ἀπὸ τὸ δικαστήριο.

— Ψέματα σᾶς ἔλεγα, βρὲ παιδιά! Δὲν μέ πιστεύετε;

Στὴ μοιραία πορεία του στὸν τόπο τῆς ἐκτελέσεως, συνεχίζεται ἡ... ἱλαροτραγωδία.

Τό... ἐκτελεστικὸ ἀπόσπασμα ἀρχίζει νὰ συγκινῆται ἀπὸ τὸ χαμὸ τοῦ ἥρωα.

— Βρέ παιδιά, λέει ἕνας χωροφύλακας, ἐγὼ προτιμάω νὰ φάω κἄνα χρόνο φυλακή, γιὰ νὰ μὴν τὸν χαλάσουμε. Τί λέτε καὶ σεῖς;

Ὕστερα ἀπὸ δισταγμοὺς πολλοὺς συμφωνοῦν ὅλοι νὰ σκηνοθετήσουν μία ἀπόδραση. «Ἡ ἐλπὶς τῆς σωτηρίας πολλαπλασιάζει τὰς μετὰ δακρύων παρακλήσεις τοῦ πτωχοῦ Ἀντρέα...».

— Φύγε, ρὲ Ἀνδρέα, δὲν πάει νὰ χαθῆ τέτοιο παλληκάρι! Φύγε!

— Μπέσα γιὰ μπέσα, ρὲ παιδιά; Μὴν μοῦ τὴ δώσετε ἀπὸ πίσω... Φύγε, σοῦ λέμε. Ἡ ζωή σου ἀξίζει κάθε θυσία δική μας.

«Πτερόπους» ἔφυγε ὁ Ἀνδρέας. Ἐδέησε νὰ παρέλθῃ ἱκανὸς χρόνος διὰ νὰ πεισθῇ καὶ ἐξέλθῃ τῆς κρύπτης του, παρὰ τὰς βεβαιώσεις τῶν συμπολιτῶν του, διὰ τοὺς ὁποίους ἡ στέρησίς του ἦτο αἰσθητή, ὅτι ἐξέλιπεν ἤδη πᾶς κίνδυνος δι' αὐτόν, ἀναγνωρισθείσης πλήρως τῆς ἀθωότητος. Τὰ ἀντίποινα τῆς σκληρᾶς αὐτῆς φάρσας ἐπλήρωσαν αὐστηρότατα, ὡς ἔπρεπεν, οἱ δράσται αὐτῆς δικασταί.».

Ὕστερα ἀπὸ δώδεκα χρόνια ξαναπῆγε στὴ Λάρισα ὁ Γερακάρης, ὅπου συνήντησε τὸν Ἀντρέα «ἀδιόρθωτον ὡς τὸν εἶχεν ἀφίσει...» Τοῦ προσεφέρθη μάλιστα ὅπως τὸν συνοδεύῃ, ὁσάκις εὑρίσκετο γιὰ ὑπηρεσία στὸ Βόλο, σὰν σωματοφύλακας, καὶ ὅπως ἐπιλέγει ὁ Γερακάρης «ἐδέχθη τὴν προσφορὰν του. Ὡς ἀμοιβὴν τῆς τοιαύτης ὑπηρεσίας τῷ παρεῖχεν ἓν γεῦμα, τοῦ ὁποίου εἶχε μεγάλην ἀνάγκην ἡ ἀρχίζουσα νὰ δύῃ προσωπικότης του».

Ἐκείνη τὴν ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς τοῦ Ἀνδρέα φαίνεται πὼς δέν ἦσαν μονάχα οἱ Δικασταὶ τοῦ Βόλου παράξενοι καὶ λοξίαι ποὺ ἀπαθανατίστηκαν μ' ἐκεῖνο τὸν ἄθλο τους. Τὴν ἴδια ἐποχή ὑπηρετοῦσε στὴ Λάρισα ἄλλος πρωτοδίκης, ποὺ τὸν ἀναφέρει ὁ Γερακάρης στὶς «Δικαστικὲς Αναμνήσεις» του. Ἦταν ὁ Ι. Δροσ.....ς στάσιμος ἐπὶ..... σαράντα χρόνια γιὰ τὶς λοξάδες του.

Κάποτε ποὺ ἔμεινε μονάχος στὴ Λάρισα κι' ἔκανε τὸν Πρόεδρο καὶ τὸν εἰσαγγελέα μαζί, δὲν ὑπέγραφε χαρτιὰ εἰσαγγελικὰ στὸ γραφεῖο τοῦ προέδρου κι' ἀνάποδα. Ἂν κανένας γραμματικὸς τῶν δικαστηρίων τοὔφερνε κανένα προεδρικὸ χαρτὶ στὸ γραφεῖο τοῦ εἰσαγγελέα, σηκώνονταν λέγοντας:

— Πᾶμε, παιδί μου, στὸ γραφεῖο τοῦ Προέδρου, γιὰ νἄμαστε σίγουροι γιὰ τὴν ἐγκυρότητα...

Ἔτσι τὰ σούρτα-φέρτα ἐκεῖνα ἔμειναν παροιμιώδη. Οἱ Λαρισινοὶ Δικηγόροι τῆς ἐποχῆς — ἴσως νὰ τὸν ἐνθυμοῦνται οἱ παλιότεροι — τὄβγαλαν τὸ παρατσούκλι, ὁ «Λύσ' τον δέσ' τον» ἀπὸ τὸ ἑξῆς περιστατικό: Κάποτε ποὺ ἔκανε τὸν εἰσαγγελεύοντα τοὔφεραν οἱ χωροφύλακες δεμένο τὸ δράστη ἑνὸς σοβαροῦ ἀδικήματος, μαζὶ μὲ τή προανακριτικὴ δικογραφία τοῦ ἀστυνόμου. Ἄνοιξε τὸ φάκελλο κι' ἀρχίζει νὰ διαβάζη μὲ τὴ σειρὰ τὶς ἔνορκες καταθέσεις. Διαβάζει τὴν πρώτη ποὺ ἦταν εὐνοϊκή γιὰ τὸν κατηγορούμενο καὶ λέει στὸ χωροφύλακα: «Λύσ' τον».

Ἡ δεύτερη ὅμως ἦταν ἐπιβαρυντική, ὁπότε διατάσσει: «Δέσ' τον». Αὐτὸ ἐπαναλήφθηκε κάμποσες φορές, δέσιμο καὶ λύσιμο. Ἡ τελευταία ἦταν καταδικαστικὴ καὶ αὐτή ἐβάρυνε στὴ τύχη τοῦ κατηγορουμένου. Τὸν ἔδεσαν ὁριστικὰ καὶ τὸν ἔστειλαν στὶς φυλακές.

Αὐτὸ τὸ περιστατικὸ ἔγινε ἀφορμή, ὅπως εἶπα, ν' ἀποθανατισθῆ ὁ δικαστὴς αὐτὸς τῆς Λάρισας μὲ τὸ παρατσούκλι «Λύσ' τον, δέσ' τον»...

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Δ. ΜΠΑΤΟΛΑΣ

Ἐκ Καλλιρόης Τρικάλων. Ὑπηρέτησεν ὡς διδάσκαλος ἐν Τρικάλοις. Διετέλεσεν ἔκτακτος Ἐπιμελητὴς Ἀρχαιοτήτων Δυτικῆς Θεσσαλίας καὶ πρόεδρος πολλῶν κλαδικῶν ὀργανώσεων τῆς πόλεως Τρικάλων. Ἤδη τυγχάνει ἀντιπρόεδρος τῆς Φιλαρχαίου Ἑταιρείας Τρικάλων. Συγγραφεὺς ἱστορικολαογραφικῶν μελετῶν.

ΟΜΟΡΦΙΕΣ ΣΤ' ΑΣΠΡΟΠΟΤΑΜΙΤΙΚΑ ΧΩΡΙΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΑ

ΛΕΩΝΙΔΑ Δ. ΜΠΑΤΟΛΑ

Δημοδιδασκάλου

Ἕνα κομμάτι τῆς Πίνδου τὸ ἀποτελοῦν τ' Ἀσπροποταμίτικα χωριά, ποὺ βρίσκονται τοποθετημένα στὶς πλαγιὲς καὶ χαραδρώσεις τῶν πρώτων πηγῶν τοῦ ἄνω ροῦ τοῦ Ἀχελώου, τοῦ κοινῶς λεγόμενου Ἀσπροπόταμου ἢ ἁπλῶς Ἄσπρου.

Παλαιότερα ἡ συγκοινωνία μὲ τ' ἀπομακρυσμένα αὐτὰ χωριὰ γινόταν μὲ τὰ περίφημα μουλάρια, ποὺ ἀσάλευτα πατοῦσαν σ' ὅλες τὶς κακοτοπιὲς καὶ παρεῖχαν στὸν κάθε καβαλλάρη πλήρη ἐγγύηση γιὰ τὴν ἐξασφάλιση τῆς ζωῆς του καὶ ποὺ τὰ κυβερνοῦσαν οἱ πασίγνωστοι σ' ὅλην τὴν περιφέρεια διάσημοι ἀγωγιάτες, ποὺ ἀνάμεσα στοὺς πάμπολλους ἀπ' αὐτοὺς θυμοῦμαι καὶ μνημονεύω τοὺς Μπουρέκη ἢ Σκρέτα — τὸν πρύτανι τῶν κερατζήδων — τὸν Κοιλοῦκο, Μπουντίλα, Γκαραγκάνη, Πολίση, Ζαραμπούκα, τὸ Γιῶργο Ρίζου-Ζαρόλια, τὸ Μπέμπη, τὸν Καραγιάννη, Μπουκλίτσα, τὸν περίφημο Βάγια, τὸν Τεγούλη, τὸν Ἀγγέλη, Σπῦρο Μπάρδα, Σιούλα καὶ τὸν μεγάλο τραγουδιστὴ τοῦ Λόγγου Τουλάκη Καυχιᾶ κ.λ.π. Θεριὰ ἀνήμερα, ἄνδρες σκληραγωγημένοι, πεζοπόροι ἄριστοι, ἀτρόμητοι στὰ συνεχῆ ταξίδια τους κι' ἄφοβοι σὲ κάθε κίνδυνο, διασχίζοντας λαγκαδιές, γκρεμούς, σάρες, δάση καὶ βουνὰ ἢ εἰσχωρώντας θαρραλέα μέσα στὶς ἄγριες κατεβασιὲς τῶν πλημμυρισμένων ποταμιῶν, γιὰ νὰ προστατεύσουν ἀπὸ κάθε κίνδυνο τὶς οἰκογένειες, ποὺ συνώδευαν.

Πῶς νὰ ξεχάσῃ κανεὶς αὐτὲς τὶς ἐποχές, ποὺ Ἀσπροποταμίτικα κορίτσια ἁμιλλῶνταν στὸ καλύτερο ντύσιμό των, ὅταν ἀνέβαιναν καβάλλα στὰ καλύτερα μουλάρια, στολισμένα στὰ καπίστριά των μὲ πολύχρωμες χάντρες καὶ μὲ προμετωπίδες ἀπὸ δερμάτινες λωρίδες ἄσβου, γιὰ νὰ μὴ ματιασθῇ τὸ μουλάρι μὲ τὴν καβαλλάρισσα, ποὺ σὰν ἀμα-

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
20/04/2024 03:16:43 EEST - 18.119.253.93